

Karel Havlíček Borovský (1821 – 1856): Král Lávra (50. léta 19. století)

Struktura zkoušky:

A. Literární druh a žánr, umělecký směr / tvůrčí skupina, literárněhistorický kontext, údaje o autorovi ve vztahu k dílu; B. 1. Doba a místo (děje); 2. Hlavní postavy a jejich charakteristika; 3. Námět, témata, hlavní motivy; 4. Zvláštnosti kompozice; C. Jazykové zvláštnosti

Bylť král irský Lávra,
povím zkrátka vám,
a já o tom králi
pěknou píseň znám.
Nalej, stará! čerstvého do číše,
a vy, kluci, poslouvejte tiše,
já ji zazpívám.

Posud krále Lávru
chválí irský lid,
nebyl ani tyran,
nebyl taky žid,
nenabíjel cizím svoji kasu,
rekrutýrkou nesušoval chasu,
nedal chudé dřít. (...)

Horší ještě bylo:
vždy na Letnice,
jak očistil holič
královské líce,
čekala jej podivná odplata,
nic na stříbře, ale skrze kata
to šibenice!

Divili se lidé,
mrzela je dost
na tom dobrém králi
tato ukrutnost;
však co král chce, zdrávoť pro poddané,
tak po letech zvykli si Irčané
na tu podivnost. (...)

Král se na ty řeči
velmi zastyděl,
ale ještě více
slitování měl;
nezlobil se, vzdychnul jen hluboko,
dobré srdce tisklo slzu v oko,
zastavit velel.

Všem se kázal vzdálit,
jen sám Kukulín,
povolán ku králi,
bledý jako stín.

Král tu sedí, na klíně korunu:
„Přistup, synku, blíže sem ke trůnu
i pod baldachýn.“

Přísahaěj, že smlčíš
na věčné časy,
co jsi na mé hlavě
viděl pod vlasy;
pak tobě neublíží v ničem,
a ty budeš mým dvorním holičem
po všechny časy.“ (...)

Pravil starý v lese:
„Dobře znám tvůj kříž,
synku, ty jsi holič
a tajemství víš.
Ty je nesmíš povědít žádnému.
Neulehčíš ale srdci svému,
až to vyslovíš. (...)

Po Češích je doma
vždycky malý sled,
ale všude jinde
naplňují svět:
Muzikanty, jezdce, harfenice,
ouředníky, sirky ze Sušice
najdeš všude hned. (...)

Co nyní celý svět
věděl od basy,
nebylo nic platno
skrývat pod vlasy,
tak král Lávra nosil po tom bálu
svoje dlouhé uši bez futrálu
po všechny časy.

A po krátké době,
když utich' povyk,
líbil se přec lidu
dobrý panovník,
zdálo se jim, že ty dlouhé uši
právě dobře ke koruně sluší,
všechno může zvyk!

